

Uchwała z dnia 29 września 2005 r., III CZP 61/05

Sędzia SN Bronisław Czech (przewodniczący)

Sędzia SN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

Sędzia SN Barbara Myszka

Sąd Najwyższy w sprawie ze skargi wierzyciela Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w S. przy uczestnictwie dłużnika Mirosława P. na czynności komornika I rewiru przy Sądzie Rejonowym w B., po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 29 września 2005 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Słupsku postanowieniem z dnia 5 maja 2005 r.:

"Czy przepis ust. 4 art. 45 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 24 września 2004 r., o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 236, poz. 2356) znajduje zastosowanie w przypadkach wnioskowania przez sądy o egzekucję prawomocnie ustalonych należności, czy też odnosi się jedynie do zabezpieczenia roszczeń pieniężnych, nie wyłączając przy tym postępowań o wykonanie postanowień o udzielaniu zabezpieczenia w drodze egzekucji dokonywanych na polecenie sądu?"

podjął uchwałę:

Przepis art. 45 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz. 882 ze zm.) przewiduje obowiązek uiszczenia opłaty stosunkowej od wniosku o wszczęcie egzekucji na polecenie sądu.

Uzasadnienie

Komornik zarządził zwrot wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wierzycielowi – Skarbowi Państwa, Sądowi Rejonowemu w S. z powodu nieuiszczenia opłaty przewidzianej w art. 45 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.

o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz. 882 ze zm. – dalej: „u.k.s.egz.”) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 24 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 236, poz. 2356). Skarga wierzyciela na zarządzenie komornika została oddalona jako nieuzasadniona. W ocenie Sądu, art. 45 ust. 3 i 4 u.k.s.egz. należy odczytywać łącznie jako obowiązek uiszczenia przez sądy opłaty stosunkowej w związku z wszczęciem postępowania egzekucyjnego w celu dochodzenia roszczenia pieniężnego.

Rozpoznając zażalenie wierzyciela, Sąd Okręgowy powziął wątpliwości dotyczące właściwej interpretacji art. 45 ust. 3 i 4 u.k.s.egz. Za zasadniczą kwestię uznał rozstrzygnięcie, czy ustawodawca celowo obciążył sąd i prokuratora jako jednostki organizacyjne Skarbu Państwa obowiązkiem uiszczenia opłaty stosunkowej i to wbrew ogólnej zasadzie wyrażonej w art. 45 ust. 1 i 2 u.k.s.egz., że opłatę stosunkową pobiera się od dłużnika, czy też w wyniku umieszczenia w art. 45 ust. 4 zwrotu „nie wyłączając egzekucji” zamierzał jedynie podkreślić, że obowiązek uiszczenia odpowiedniej opłaty stosunkowej, w związku z wszczęciem postępowania o dokonanie zabezpieczenia, dotyczy wszystkich wierzycieli, w tym sądu i prokuratury.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W literaturze wyrażony został pogląd, że sądowi polecającemu przeprowadzenie egzekucji z urzędu (art. 796 § 2 i § 3 k.p.c.) nie służy skarga na czynności komornika. Stanowisko takie nie zasługuje na aprobatę, a za uzasadniony należy uznać pogląd odmienny, dopuszczający możliwość wniesienia skargi na czynności komornika także przez sąd lub organ uprawniony, który żądał wszczęcia egzekucji, gdyż podmioty wskazane w art. 796 § 2 i § 3 k.p.c. można traktować jako mające pozycję strony postępowania egzekucyjnego (por. np. art. 825 pkt 1 k.p.c.).

Przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne odnosi się do stanu prawnego ukształtowanego ustawą z dnia 24 września 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 236, poz. 2356). Zgodnie z art. 45 ust. 3 u.k.s.egz., wszczęcie postępowania o dokonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego uzależnione jest od uiszczenia przez wierzyciela opłaty stosunkowej, w wysokości określonej w tym przepisie. W art. 45 ust. 4 stwierdzono natomiast, że przepis ust. 3 stosuje się

także do zabezpieczenia roszczeń pieniężnych Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego, nie wyłączając egzekucji prowadzonej na polecenie sądu albo prokuraturę. Nieuiszczenie opłaty, o której mowa w ust. 3, w terminie przez wierzyciela, sąd lub prokuratora, powoduje zwrot wniosku (art. 45 ust. 6). W art. 45 ust. 2 wyrażono ogólną zasadę, że za dokonaną egzekucję świadczeń pieniężnych komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową.

W praktyce stosowania omawianych przepisów pojawiła się interpretacja wskazująca, że sąd i prokuraturę obciąża obowiązek uiszczenia odpowiedniej opłaty stosunkowej jedynie w związku z wszczęciem postępowania zabezpieczającego obejmującego roszczenia pieniężne. Takie próby ograniczenia zakresu zastosowania art. 45 ust. 4 u.k.s.egz. nie mogą być uznane za uzasadnione, jeżeli weźmie się pod uwagę brzmienie art. 45 ust. 3, art. 4 ust. 6 i art. 59 ust. 3 u.k.s.egz.

Nie może być w szczególności uznana za przekonywającą taka interpretacja art. 45 ust. 4 u.k.s.egz., że pojęcie „egzekucja” odnosi się jedynie do postępowania zabezpieczającego wykonawczego i oznacza egzekucję w szerokim znaczeniu. W art. 45 u.k.s.egz. wyraźnie rozdzielono zagadnienie wnoszenia opłat stosunkowych w związku z egzekucją (art. 45 ust. 2) i w związku z postępowaniem zabezpieczającym (art. 45 ust. 3). Jeżeli zatem w art. 45 ust. 4 wspomniano *expressis verbis* o „egzekucji”, to z pewnością chodzi tu właśnie o egzekucję (świadczeń pieniężnych) w rozumieniu art. 45 ust. 2 ustawy.

Nie można też podzielić formułowanych niekiedy sugestii, że obowiązek uiszczenia opłat przez sąd i prokuraturę ogranicza się tylko do wszczęcia postępowania zabezpieczającego z powołaniem się na argumenty systemowe. W celu obrony takiego stanowiska eksponuje się fakt, że art. 45 ust. 4 został umieszczony w grupie norm dotyczących postępowania zabezpieczającego (ust. 3, 5 i 6), co może prowadzić do wniosku, iż w art. 45 ust. 4 ustawy chodzi wyłącznie o materię postępowania zabezpieczającego i zamiarem ustawodawcy nie było wprowadzenie wyjątku od reguły określonej w art. 45 ust. 2 (obciążanie opłatą stosunkową dłużnika, a nie wierzyciela). Oznaczałoby to, że użycie w art. 45 ust. 4 określenia „egzekucja” stanowi jedynie oczywistą niezręczność legislacyjną.

Wspomniane próby ograniczenia zakresu zastosowania przepisu art. 45 ust. 4 u.k.s.egz. nie znajdują jednak dostatecznego oparcia w brzmieniu przepisów ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Nawiązanie w art. 45 ust. 4 do treści

ust. 3 oznacza zatem, że art. 45 ust. 4 odnosi się tylko do niektórych kategorii wierzycieli (jednostek samorządu terytorialnego, Skarbu Państwa – sądu i prokuratury), oraz że obejmuje zarówno postępowanie zabezpieczające, jak i postępowanie egzekucyjne (*verba legis*: „nie wyłączając egzekucji”). W obu wypadkach chodzi o roszczenie pieniężne (ich zabezpieczenie lub egzekucję), przy czym sposób liczenia opłaty stosunkowej związanej z egzekucją lub zabezpieczeniem wskazany został w art. 45 ust. 3. Wprawdzie art. 45 ust. 6 u.k.s.egz. odsyła wprost do opłaty określonej w art. 3 i tworzy sankcję w razie nieuiszczenia jej w terminie, to jednak należy przyjąć, że – przez art. 45 ust. 4 – sankcja ta odnosi się również do opłat stosunkowych nieuiszczonych przez podmioty wskazane w art. 45 ust. 4 w związku z postępowaniem zabezpieczającym lub egzekucją.

Prezentowaną wykładnię art. 45 ust. 4 usprawiedliwia ponadto treść art. 59 ust. 3 u.k.s.egz. Zgodnie z tym przepisem, w egzekucji wszczętej na polecenie sądu lub prokuratora z wyegzekwowanych kwot w pierwszej kolejności zwraca się uiszczoną część opłaty stosunkowej, a drugą połowę oblicza zgodnie z zasadą, o której mowa w ust. 1. Skoro w przepisie tym mówi się o zwrocie opłaty stosunkowej, to wcześniej opłata taka powinna zostać uiszczona. Należy zatem uznać, że wspomniany przepis został skorelowany z treścią art. 45 ust. 4. Treść i ulokowanie art. 59 ust. 3 nie pozwala na przyjęcie stanowiska, że wyraża on tylko normę o charakterze intertemporalnym, obejmującą należności pobrane wcześniej, w poprzednim stanie prawnym, tj. przed zmianą przepisu art. 45 ustawy. W rezultacie należy przyjąć, że art. 45 ust. 4 u.k.s.egz. przewiduje obowiązek uiszczenia opłaty stosunkowej od wniosku o wszczęcie egzekucji na polecenie sądu.

Z przedstawionych względów, Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.